

Høsten af Roefrø i 1915 og Roefrøhandelen i Vinteren 1915—16.

Af L. Helweg.

Tallene for Høstudbyttet og Priserne er — ligesom i de foregaaende Aars Høstberetninger — skaffede til Veje dels gennem Besvarelser af udsendte Spørgeskemaer, dels ved mundtlige Forhandlinger med særlig Sagkyndige. Det indsamlede Materiale refererer sig til Oplysninger fra tilsammen:

741	ha	med	Runkelroer,
527	-	—	Kaalroer,
432	-	—	Turnips,
168	-	—	Gulerødder.

I alt 1868 ha med Rodfrugtfrø.

Statistisk Bureaus Opgørelse for Landets Areal af Rodfrugtfrø i 1915 gav tilsammen 2166 ha. Der mangler altsaa kun 298 ha, eller med andre Ord, det er kun 13.5 pCt. af Landets Arealer til Avl af Rodfrugtfrø, som der ikke foreligger Oplysninger fra gennem de besvarede Spørgeskemaer. Det vil heraf forstaaes, at det er et saa solidt Grundlag, hvorpaa nærværende Høstberetning er bygget, at Tallenes tilnærmelsesvis Nøjagtighed er utvivlsom. Jeg griber derfor denne Lejlighed til at bringe de mange Frøhandlere og Frøavlere min bedste Tak for deres samvittighedsfulde og omhyggelige Udfyldning af de stillede Spørgeskemaer.

Sammenligner man ovenstaaende Angivelse af Arealerne i 1915 med den tilsvarende Arealopgørelse i sidste Høstberetning (jvf. Tidsskrift for Planteavl, 22. Bind, Side 315), ser man, at Runkelroearealerne var 71 ha større i Fjor end i Aar, Kaalroe-

arealerne var uforandrede, og Turnipsarealerne var i Fjor 153 ha større end i Aar. Grunden til Indskrækningen af Runkelroearealerne lader sig let udrede. To Firmaer havde nemlig i 1914 forregnet sig med Hensyn til Eksporten af Eckendorferfrø, og de var derfor nødsagede til i 1915 at indskrænke deres Eckendorferarealer betydeligt. Det ene Firma gik fra 91 ha i 1914 til 47 ha i 1915 og det andet fra 39 ha til 13 ha, altsaa tilsammen en Indskrækning af Eckendorferarealer med 70 ha. Hvad dernæst den betydelige Indskrækning af Turnipsarealerne angaar, da har denne sin naturlige Forklaring i den stærkt formindskede Eksport af Turnipsfrø til Sverige. Der laa i Forsommeren 1913 over 3000 hkg usælgeligt Turnipsfrø¹⁾ paa de danske Frøhandlers Lofter, og at der derfor ved Tilsaaning af Turnipsfrømarkerne i 1914 er foretaget en Indskrækning af Arealerne fra 585 ha til 432 ha, er ikke andet end, hvad man maatte vente. Den Indskrækning af Runkelroearealerne og Turnipsarealerne, som Spørgeskemaerne tydelig tilkendegiver fra 1914 til 1915, skyldes altsaa alene Danmarks Eksport og har intet at gøre med de Udførselsforbud og Indførselsforbud, som Verdenskrigen har foranlediget.

I. Høstudbytte og Frøpriser.

I sidste Høstberetning blev anført, at de krigsførende Magters Eksportforbud for Roefrø ikke i nævneværdig Grad havde været generende for Roefrøhandelen. Det samme kan siges at gælde Roefrøhandelen i den nu afsluttede Sæson, og der er saa meget mere Grund til med Stolthed at fremdrage dette, som Roefrøavlens i 1915 var delvis mislykket. Frøudbyttet pr. ha i 1915 var af Runkelroer og Kaalroer omtrent en Tredjedel under Middelhøst og af Turnips omtrent en Femtedel under Middelhøst. Vi har i de sidste 10 Aar kun haft eet Aar, der gav et omtrent lige saa ringe Frøudbytte, nemlig 1909. Af Høstberetningen for 1909 fremgaar, at den mislykkede Roefrøavl i 1909 havde til Følge, at i Foraaret 1910 kunde kun en Fjerdedel af Landets Roemarkers tilsaas med Frø af dansk Avl, medens hele Resten maatte tilsaas med indført Frø. I Mod sætning hertil skal særlig understreges, at ved Sæsonens Slut-

¹⁾ Se Tidsskrift for Planteavl, 21. Bind, Side 259.

ning i Foraaret 1916 var det en Kendsgerning, at til Trods for den mislykkede Avl i 1915, havde der af Kaalroefrø været tilstrækkeligt til Dækning af Landets Forbrug, og af saavel Runkelroefrø som Turnipsfrø havde der endog været saa rigeligt, at der henligger ret betydelige Lagre overgemt Frø paa Frøhandlernes Lofter. Det er indlysende, at havde det været i 1909 i Stedet for i 1915, at Verdenskrigen havde raset, vilde Udlandets Eksportforbud for Roefrø have medført, at det til omtrent Halvdelen af Landets Roearaler vilde have været umuligt at skaffe Frø til Udsæden. Dette vilde have været en Ulykke af uberegneligt Omfang, og en Redegørelse for, hvad Roedyrkeren skylder Takken for, at der i Foraaret 1915 var Roefrø nok, vil derfor være paa sin Plads.

Langt den væsentligste Grund til, at Sæsonen 1915—16 kunde løbe til Ende, uden at der viste sig Spor af knap Tid paa Roefrø, var den, at Frøhandlerne laa med meget store Partier overgemt Frø, navnlig af Runkelroer og Turnips¹⁾. Af Spørgeskemaerne fremgaar, at der har været omtrent lige saa meget overgemt Runkelroefrø, som der blev høstet nyt Runkelroefrø i 1915, og af Turnipsfrø laa der endogsaa saa meget overgemt Frø, at om der havde været total Misvækst i 1915, vilde der alligevel have været Turnipsfrø nok til Landets eget Forbrug. Udviklingen har ført med sig, at Frøhandlerne i de senere Aar er komne ind paa jævnlig at ligge over med betydelige Kvanta Roefrø. Aldrig har der dog i noget foregaaende Aar ligget saa meget Runkelroefrø som af Høst 1914. Priserne var lave i Sæsonen 1914—15, Frøet havde fortrinlig Spireevne, og der var ret gode Udsigter til Prisstigning. Det var derfor ikke forbundet med synderlig Risiko at ligge over med selv ret store Partier. Det overgemte Runkelroefrø fandt udstrakt Anvendelse til Opblanding med de mange daarligt spirende Partier af ny Avl, hvorfor det straks fra Sæsonens Begyndelse viste sig let sælgeligt og til gode Priser.

Som en anden og medvirkende Aarsag til, at der blev Roefrø nok til Trods for det ringe Høstudbytte, maa endnu

¹⁾ I Høstberetningen for 1914—15 er fejlagtig angivet, at de overgemte Lagre af Runkelroefrø og Turnipsfrø kun var smaa. Jeg byggede denne Antagelse paa forskellige tilfældige Udtalelser af enkelte Frøhandlere; men af Besvarelsen af de i Aar udsendte Spørgeskemaer fremgaar, at det var forkert, og jeg griber derfor denne Lejlighed til at berigtige Fejltagelsen.

nævnes, at Frøhandlerne i de senere Aar har udvidet deres Frøarealer af Hensyn til den begyndende Eksport af Roefrø. Da Frøpriserne paa Udlandets Marked imidlertid hele Aaret holdt sig en Del lavere end herhjemme, og da Efterspørgselen herhjemme ikke lod noget tilbage at ønske, er der baade i Fjor og i Aar eksporteret en Del mindre af Roefrø end i Aarene, før Krigen udbrød. Dette har altsaa medført, at der maa antages at have været forholdsvis mere Roefrø af dansk Avl i Handelen i 1915 end i 1909.

I 1909 var der ingen Frøhandler, som ikke vilde have anset det for Galmandsværk at overgemme saa store Lagre af Roefrø, som det, Frøhandlerne har dristet sig til at ligge over med i Sommeren 1915. Hertil kom, at der maaske dengang heller ikke var ret mange, der var saa pekuniært godt stillede, at de kunde gøre det. At det for Landets Roedyrkning er en Lykke, at vi nu er naaede saa vidt, at sligt kan lade sig opføre, er ganske utvivlsomt. Hvor store Summer vilde ikke være gaaet tabte, hvis Halvdelen af Landets Gaarde til Efteraaret havde staaet uden en Roe at fodre Kreaturerne med til Vinter. Ganske vist har Frøhandlerne tjent Penge i Aar ved denne Oplagring af store Kvantiteter Runkelroefrø, men et andet Aar kan det maaske forvolde betydeligt Tab.

Runkelroer.

Runkelroefrøets Spireevne har atter i 1915 ladet meget tilbage at ønske. Det er nu 6. Gang i Løbet af de sidste 20 Aar, at Gennemsnits-Spireprocenten for hele Landets Avl ikke er over 60 pCt. Da hertil kommer, at, som ovenfor omtalt, Høstudbyttet pr. ha er meget lille, vil det let forstaas, at for mange Landmænd har Runkelroefrøavlens i 1915 forvoldt store Tab. Der kan derfor være Grund til at gøre disse Forhold til Genstand for nærmere Undersøgelse.

Normalt plejer hjemmeavlet Runkelroefrøes Spireevne at være ca. 80 pCt. i 6 Døgn, naar de daarlige Aar ikke medregnes; men i disse har Gennemsnits-Spireprocenten i 6 Døgn været:

i 1898	ca. 60 pCt.
i 1902	- 38 —
i 1907	- 58 —
i 1909	- 60 —
i 1912	- 60 —
i 1915	- 57 —

I Høstberetningen for 1912 har jeg gjort Rede for Tilvejebringelsen af de anførte Spiringstal for 1907 og 1902. I Høstberetningen for 1909 gøres den lave Spireprocent i Runkelroefrøet til Genstand for indgaaende Omtale, men medens jeg i 1902, 1907, 1912 og 1915 har foretaget Indsamling fra Frøavlere af det Materiale, der er lagt til Grund ved Beregningen af Gennemsnits-Spireprocenten, har en saadan Indsamling ikke fundet Sted i 1909. Heller ikke Tallet for Spireprocenten i 1898 er fremkommet ved en Beregning. Jeg har saavel for Spireprocenten i 1909 som i 1898 været henvist til at maatte indskrænke mig til at samle alle de Oplysninger, det har været mig muligt at fremskaffe, og efter bedste Skøn har jeg paa Grundlag heraf ansat Spireprocenten til 60. I denne Forbindelse skal jeg endnu kun oplyse, at der i 1915 er indsamlet Oplysninger fra 634 Avlere, i 1912 fra 488 Avlere, men da det i 1902 kun var 115 Avleres Opgivelse, der stod til Raadighed, anser jeg det ikke for udelukket, at Spireprocenttallet 38 maaske vilde være blevet lidt højere, hvis der havde foreligget Oplysninger fra flere Avlere.

Resultaterne af de Undersøgelser, der har været foretagne i Aarene 1902, 1907 og 1912 angaaende Aarsagerne til Runkelroefrøets mangelfulde Spireevne, peger bestemt i Retning af, at det i Hovedsagen er Sommerens Varmegrad, der i saa Henseende er det afgørende. Jeg har i den Anledning henvendt mig til Meteorologisk Institut, som paa min Anmodning har været saa god at opgive Middelvarmegraden fra Maj til September for de sidste 20 Aar paa følgende Stationer:

Abed og Tystofte (som Udtryk for de sydlige Øer med den sydvestlige Del af Sjælland og Fyn)¹⁾.

Odense (do. do. Resten af Fyn).

Gjorslev og Vallekilde (do. do. Resten af Sjælland).

Askov (do. do. Sydjylland).

Tvingstrup og Mørke (do. do. Sydøstjylland).

Humlum (do. do. Landsdelene omkring Limfjorden).

I Tabellens nederste Linie findes angivet de 9 Stationers Middelvarmegrad for de 20 Aars fem Sommermaaneder. Som det vil ses, er Tallene jævnt dalende fra Abed med 14.4 til Vallekilde med 14.0 for derefter pludselig at dale til 13.6 ved

¹⁾ Se Danmarkskortet, 18. Bind, Side 670.

Askov. Naar Mørke paa Mols, skønt den ligger langt nordligere end Askov, har samme Varmegrad som Askov, og naar den har højere Varmegrad end Tvingstrup ved Horsens, er det muligvis Havets Nærhed, der gør sin Indflydelse gældende. Noget lignende er Tilfældet med Humlum; naar den kun har $1/10^0$ C. lavere Sommervarme end Tvingstrup, er det muligvis Limfjordens Nærhed, dette skyldes.

Tabel 1. Middelvarmegraden fra Maj til September incl., C°.

Aarstal	Tys- tofte	Abed	Odense	Gjors- lev	Valle- kilde	Askov	Mørke	Tving- strup	Hum- lum	Aare- nes Middel
1896	15.4	15.4	15.0	15.0	14.8	13.9	14.2	14.1	14.0	14.6
1897	14.9	14.7	14.8	14.5	14.8	13.9	14.4	14.4	14.0	14.5
1898	13.6	13.4	13.5	13.4	13.4	12.6	13.1	12.9	12.7	13.2
1899	14.7	14.6	14.7	14.5	14.4	13.5	14.0	14.1	13.5	14.2
1900	14.7	14.6	14.5	14.4	14.4	13.6	13.8	13.9	13.7	14.2
1901	15.4	15.4	15.3	15.0	15.1	14.4	14.9	14.6	14.4	14.9
1902	12.8	12.5	12.5	12.6	12.0	11.9	11.7	11.7	11.5	12.1
1903	14.1	13.8	13.9	13.9	13.8	13.3	13.2	13.1	13.1	13.6
1904	14.2	13.8	13.8	13.9	13.7	13.7	13.0	12.9	12.8	13.5
1905	15.2	15.5	14.7	14.6	14.4	14.4	14.1	14.0	13.9	14.5
1906	15.1	15.4	14.8	14.6	14.7	14.8	14.2	14.1	13.7	14.6
1907	13.1	13.5	12.8	13.0	12.5	12.4	12.2	12.0	11.9	12.6
1908	14.4	14.6	14.2	13.9	13.8	13.6	13.6	13.6	13.8	13.9
1909	13.2	13.3	13.0	13.0	12.8	12.4	12.3	12.2	12.1	12.7
1910	15.1	15.0	14.8	14.3	14.7	14.6	14.4	14.2	14.4	14.6
1911	15.6	15.7	15.0	14.8	15.0	15.0	14.6	14.6	14.7	15.0
1912	13.9	13.9	13.5	13.5	13.1	13.3	12.8	12.8	12.6	13.3
1913	14.4	14.3	13.8	13.8	13.6	13.6	13.0	13.2	13.3	13.7
1914	15.5	15.5	14.9	15.0	15.1	14.6	14.6	14.4	14.8	14.9
1915	13.6	13.7	13.5	13.7	13.3	13.0	12.9	12.8	12.8	13.3
Stationer- nes Middel	14.4	14.4	14.2	14.1	14.0	13.8	13.6	13.5	13.4	

Vender vi os dernæst til Aarenes Middelvarmegrad i Ta-
bellens Rubrik længst til højre, vil man for det første se, at
1902 var det koldeste Aar og 1911 det varmeste, og Forskellen
er her paa det nærmeste 3^0 C. Man lærer altsaa heraf, at
medens Forskellen paa Sommervarmen ved Abed paa Lolland
og Humlum ved Limfjorden kun er 1^0 C., kan Sommervarmen
fra det ene Aar til det andet afvige 3^0 C. Endelig lægger man
Mærke til, at der er god Samhørighed mellem Stationernes Tal,
saaledes, at er det en varm eller kold Sommer ved Abed og

Tystofte, er det en forholdsvis omtrent lige saa varm eller kold Sommer ved Horsens og Humlum.

Endvidere fremgaar det af den samme Rubriks Tal, at de 6 Aar, der har haft den laveste Varmegrad, er de samme, som gav den lave Spireprocent. At der eksisterer et Forhold mellem Sommerens Varmegrad og Spireprocenten i Runkelroefrøet, kan altsaa dermed betragtes som godtgjort. Derimod vil man utvivlsomt aldrig naa til at kunne opstille almen gyldige Regler for, hvor mange Graders Middelvarme for de 5 Sommermaaneder der skal til for at sikre normal Spireevne, ca. 80 pCt., i Runkelroefrøet. Foruden af Luftens Varmegrad vil dette nemlig være i høj Grad afhængigt af stedlige Forhold, som drænet eller udrænet Jord, mild muldet Jord eller stiv leret Jord, mere eller mindre gunstige Læforhold, mere eller mindre omhyggelig Behandling o. s. v., o. s. v. Naar jeg i Tabellen har ladet alle Tal under 13.5 sætte med fede Typer, maa jeg derfor udtrykkelig betone, at Tallet 13.5 i og for sig er ret vilkaarligt valgt og kun en rent foreløbig ansat Grænse mellem varme og kolde Somre. Formentlig vil de fede Typer bidrage til at lette Overblikket over, hvorledes Tallene under 13.5 fordeler sig inden for de enkelte Stationer og de enkelte Aar.

For det første lægger man Mærke til, at af de 20 Aar er der 10 Aar, hvor der ikke findes et eneste Tal med fede Typer. Paa den anden Side er alle Tallene i 1902, 1907 og 1909 fede paa en enkelt Undtagelse nær. I 1912 og 1915 er det kun Vallekilde og de 4 jyske Stationer, som staar med fede Tal, og noget lignende vilde have været Tilfældet med 1898, hvis blot Varmegraden ved Abed og Gjorslev havde været $\frac{1}{10}^0$ C. højere.

Vender vi os dernæst til de enkelte Stationer, saa lægger man Mærke til, at en Sommervarmegrad under 13.5^0 C. har af de 20 Aar kun:

- 3 Aar ved Abed, Tystofte og Odense,
- 4 — — Storehedinge,
- 6 — — Vallekilde,
- 7 — — Askov,
- 9 — — Mørke og Tvingstrup,
- 10 — — Humlum.

Altsaa ved Humlum bliver det gennemgaende hvert andet Aar, at der indtræffer en Sommer med under 13.5^0 Middel-

varme, medens det ved Abed, Tystofte og Odense tilnærmelsesvis kun er hvert 7. Aar. Ganske vist er det ikke saa let at faa Runkelroefrøavl til at svare Regning, naar det, som ved Humlum, er hvert andet Aar, at Sommerens Varmegrad er saa lav, at hvis denne Mangel ikke afbødes ved særlige Foranstaltninger, bliver Spireevnen for lav. Større er Vanskelighederne dog ikke, end at de lader sig overvinde, og der foreligger flere Eksempler paa, at gamle Runkelroefrøavlere i Limfjordsegnene gennem en Aarrække aldrig har høstet daarligt spirende Frø. Hemmeligheden synes at være den, at de ved meget tidlig og omhyggelig Plantning i varm Jord faar deres Roer saa tidlig i Gang, at de straks faar et Forspring, saa at de saa meget bedre er i Stand til fuldt at udnytte de varmeste Sommermaaneder, og Følgen deraf er, at Spireprocenten i Frøet bliver normal, selv om Sommervarmen er under 13.5° C.

I de foregaaende Beretninger har været foretaget en Sammenstilling af Spiretallene fra de forskellige Landsdele. Som det vil erindres, var Resultatet, at i ugunstige Frøaar har de sydlige Landsdele procentvis en Del flere højt spirende Frøpartier end de nordlige Landsdele. I Tabel 2 er sammenstillet Resultaterne fra 1907, 1912 og 1915. Tallene angiver, hvor mange Prøver der procentvis har været med en Spireprocent i 6 Døgn af 0—40, af 41—60 og 61—100 i hver af de fire Landsdele. Ser man paa Middeltallene for de tre Aar (Tabel 2, Rubrikkerne 4, 8 og 12), lægger man Mærke til, at Frøpartier med en Spireevne af kun 1—40 pCt. er der mange flere af i Jylland end paa de sydlige Øer, men med Frøpartier af 61—100 pCt. er det omvendte Tilfældet. Det procentvise Antal af Frøpartier med Spireevne mellem 41 og 60 pCt. er omtrent lige stort for Jylland, Sjælland og Fyn, men lidt mindre for de sydlige Øer. Ser man paa Tallene for de enkelte Aar, vil man se, at der kun er eet Tal, der afviger noget fra den Lov, som ellers synes at være den raadende. Det er for 1915, Sjælland, 1—40 pCt., som staar med Tallet 12.4 pCt., medens man snarere skulde have ventet det dobbelte. Jeg har undersøgt, om Grunden skulde være den, at der fra Skelskøregnen skulde have været uforholdsmæssig mange Prøver i 1915, men det er ikke Tilfældet, og hvad Grunden kan være, maa derfor indtil videre staa hen som et aabent Spørgsmaal.

I Tabellens Rubrikker 13, 14 og 15 findes Spiringsbestem-

melsernes Antal opgivet; som det vil ses, er Prøvernes Antal for 1915 steget betydeligt i Jylland.

Tabel 2. Oversigt over Spireevnen i Runkelroefrø, avlet 1907, 1912 og 1915 i forskellige Landsdele.

Landsdelene	Antal Prøver i pCt. med en Spireevne af												Antal Spirings- bestemmel- ser		
	1—40				41—60				61—100						
	1907	1912	1915	Middel	1907	1912	1915	Middel	1907	1912	1915	Middel			
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
De sydl. Øer	9.6	4.8	11.9	8.8	19.1	13.5	23.8	18.8	71.5	81.7	64.3	72.5	21	104	84
Fyn	16.4	4.5	17.4	12.8	21.9	31.8	25.2	26.9	62.6	63.7	57.4	61.2	277	110	190
Sjælland . . .	27.8	15.2	12.4	18.5	16.7	40.4	36.7	31.8	55.5	44.4	50.9	50.8	309	198	161
Jylland	33.8	26.4	34.7	31.6	22.8	28.9	35.2	29.0	43.6	44.7	30.1	39.5	101	76	199

I Tabel 2 samler Interessen sig for øvrigt særlig om Tallene for Frøpartierne med 60—100 pCt. Spireevne, idet de giver Oplysning om, hvor mange af de avlede Frøpartier der har haft en saa høj Spireevne, at de kan sælges som upaaklagelig Handelsvare. I Modsætning hertil maa Frøpartierne med 41—60 pCt. Spireevne opblandes med højt spirende Partier, før de kan falbydes, medens Frøpartierne med 1—40 pCt. Spireevne i Reglen vil blive sendt Kontraktavlerne tilbage som uanvendelige, eller de sælges til lave Priser til Udlandet. Af Tallene i Rubrik 12 fremgaar, at gennemsnitlig er det i daarlige Frøaar paa de sydlige Øer kun hvert fjerde Frøparti, der ikke har en upaaklagelig Spireevne, paa Fyn og Sjælland er det omtrent kun hvert andet Parti, og i Jylland er det ikke langt fra at være de to Tredjedele af Partierne, der har en mangelfuld Spireevne. Varmegraden for Maanederne Maj til September har i Aarene 1907, 1912 og 1915 været:

paa de sydlige Øer¹⁾ ca. 13.6° C.
 — Fyn - 13.3° -
 — Sjælland - 13.2° -
 i Jylland - 12.6° -

¹⁾ Varmegraden for Tystofte er medtaget ved Beregning af Middeltallene for de sydlige Øer.

Men naar en Nedgang i Sommervarmen fra 13.6° paa de sydlige Øer til 12.6° i Jylland dog ikke slaar haardere, end at det, som her paavist, kun medfører en Nedgang fra 3 Fjerdedele til en Tredjedel af Frøpartier med godt spirende Frø, kan der være grundet Haab om, at Forholdene, som Aarene gaar, vil bedre sig ganske betydeligt. Danmark ligger paa Nordgrænsen af rentabel Runkelroefrøavl, og som Følge deraf indtræffer der ret ofte Aar, hvor Sommervarmen er saa lay, at de Frøavlere, hvis Forhold ikke er særlig godt egnede for Runkelroefrøavl, faar ikke alene en for ringe Spireevne, men tillige et for ringe Frøudbytte. Da disse imidlertid kun sætter Penge til ved deres Runkelroefrøavl, vil de lidt efter lidt falde fra, efterhaanden som de bliver klare over, at det ikke betaler sig. Dernæst vil Nutidens mange Begyndere paa Frøavlens Omraade, som Aarene gaar, dels gøre Erfaringer i deres egen Bedrift, dels lære af de Runkelroefrøavlere, som saavel i kolde som i varme Somre og selv ogsaa i Jylland avler Frø med tilfredsstillende Spireprocent. En saadan Udrensning blandt Runkelroefrøavlere maa utvivlsomt komme; men hvor mange Aar, det vil vare, før man kan begynde at spore dens Virkninger paa Tallene for de procentiske Antal Frøpartier med 60—100 pCt. Spireevne, er ikke godt at vide. Dog saa meget er givet, at det er ad denne Vej, vi maa og skal frem, hvis Eksporten af Runkelroefrø skal kunne blive til noget. Priserne paa Verdensmarkedet er jo nemlig saa lave, at de vil umuliggøre enhver Runkelroefrøavl, som ikke ved særlige Dyrkningsmaader og Dyrkningskaar er sikrede mod nævneværdigt Tab i kolde Somre.

Det er Spireprocenten i 6 Døgn, der er lagt til Grund ved de ovenstaaende Opgivelser. Spireprocenten i 12 Døgn var i 1915 gennemsnitlig 6 pCt. højere end i 6 Døgn. I 1902 var Forskellen paa 12 Døgn og 6 Døgn 5 pCt., i 1907 6—8 pCt., i 1912 8 pCt., og Erfaringerne fra de tre sidstnævnte Aar stemmer altsaa godt med Resultaterne for 1915.

Ligesom i foregaaende Aar viser det sig atter i 1915, at Eckendorfer har en kendelig lavere Spireprocent end Barres. Gennemsnitlig var Spireprocenten i 6 Døgn:

for Barres	59 pCt. (Middel af 489 Prøver)
- Eckendorfer	48 — (— - 109 —)

I 1912 var Spireprocenten hos Barres 61 og hos Eckendorfer 54, og Eckendorfer-Frøavlerne har altsaa i 1915 været endnu ugunstigere stillede end i 1912.

Der var paa Spørgeskemaerne angaaende Spireprocenten tillige forlangt opgivet Frøpartiets Størrelse. I Indledningen til nærværende Høstberetning paaviste jeg, at Besvarelsen paa Spørgeskemaerne refererer sig til 86.5 pCt. af Landets Roefrøarealer. Der kan derfor ingen Indvending gøres imod, at jeg opstiller de Tal, der fremkommer paa Grundlag af de indsamlede Besvarelser som et korrekt Udtryk for Forholdet mellem Mængden af godt spirende og daarligt spirende Frø af det her i Landet i 1915 avlede Runkelroefrø. Det viser sig da, at der er avlet:

5433 hkg Frø med en Spireprocent i 6 Døgn over 60 pCt.,	
2686 — — — — — mellem 40 og 60 pCt.,	
1760 — — — — — under 40 pCt.	

Man ser heraf, at noget over Halvdelen af det i 1915 avlede Runkelroefrø har haft en tilstrækkelig Spireevne. Noget over en Tredjedel af det avlede Frø har ved passende Forskæring med stærkt spirende Frøpartier kunnet falbydes som upaaklagelig Handelsvare. Endelig er det noget over en Femtedel af det i 1915 avlede Runkelroefrø, der maa antages at have været saa godt som usælgeligt. I 1912 blev der foretaget en tilsvarende Opgørelse, og af Tidsskrift for Landbrugets Planteavl, 20. Bind, Side 321, fremgaar, at Forholdet mellem Kvantum godt spirende og daarligt spirende Frø er tilnærmelsesvis det samme i 1912 som i 1915.

Hvad Runkelroefrøets Spireevne angaar, skal endvidere bemærkes, at jeg er tilbøjelig til at tro, at man vistnok tidligere har tillagt Nattefrost om Efteraaret mere Skyld i svigtende Spireevne hos Runkelroefrø, end det har været berettiget. Det viser sig nemlig, at til Trods for den tilsyneladende stærke Nattefrost, som ogsaa gav sig tydelig til Kende paa Øerne sidst i September, har Termometrene paa Meteorologisk Instituts i Tabel 1 opførte 9 Stationer kun eet Sted været under Frysepunktet. Det var ved Mørke; men selv Termometret ved Humlum var over Frysepunktet. Forklaringen maa rimeligvis være den, at da Termometrene sidder $1\frac{1}{2}$ m over Jorden, har Frosten ikke kunnet naa saa højt op over Jordoverfladen.

Man kan formentlig heraf drage den Slutning, at den lave Spireprocent i 1915 kun ganske undtagelsesvis kan antages at have sin Grund i Nattefrost, nemlig kun paa Steder, hvor Roerne har staaet i en saa dyb Dalsænkning, at Frosten har kunnet naa op i Højde med Planternes frøbærende Stængler.

Endelig skal tilføjes, at efter at alle større Frøhandlere har anskaffet Tørreapparater, er det kun yderst sjældent, at det gaar som i 1907, hvor Frøet tog Skade under Opbevaringen, fordi det ikke havde været tilstrækkelig tørt inden Lagringen.

Naar vi dernæst skal gaa over til Omtalen af Frøudbyttet af Runkelroer, saa har ogsaa dette, som ovenfor gentagne Gange i Forbigaaende berørt, ladet meget tilbage at ønske. Frøudbyttet blev gennemsnitlig for Barres kun 12.5 hkg pr. ha, for Eckendorfer 10 hkg, og Udbyttet er altsaa omtrent 4 hkg eller omtrent $\frac{1}{4}$ mindre pr. ha end i Fjor, og kun ca. halvt saa stort som i 1910, hvor det gennemsnitlige Frøudbytte var det største, det har været i de sidste 10 Aar. Luseangrebet har som oftest ikke været særlig slemt, men derimod synes Mosaiksyge i visse Egne at have anrettet nogen Skade.

Til Belysning af Forholdet mellem Arealer med stort eller lille Frøudbytte er der ligesom i de to foregaaende Aar indsamlet Materiale gennem Spørgeskemaerne. Som Tallene viser, er det i Aar kun paa en Ottendedel af Arealerne, at der af Barres er avlet over 20 hkg pr. ha; i 1914 var det paa en Tredjedel af Arealerne og i 1913 paa lidt over Halvdelen af Arealerne. Frøudbyttet af Eckendorfer staar som sædvanlig kendelig tilbage for Barres, medens Fodersukkerroer og andre Runkelroesorter kommer Barres meget nær.

Barres.

Under 14 hkg Frø pr. ha gav i 1915	70,	i 1914	36 pCt. af Arealet,
mellem 14—20 — — — — —	17,	—	31 — — —
— 20—30 — — — — —	11,	—	29 — — —
over 30 — — — — —	2,	—	4 — — —

Eckendorfer.

Under 14 hkg Frø pr. ha gav i 1915	77,	i 1914	52 pCt. af Arealet,
mellem 14—20 — — — — —	20,	—	26 — — —
— 20—30 — — — — —	3,	—	21 — — —
over 30 — — — — —	0,	—	1 — — —

Fodersukkerroer og andre Runkelroer.

Under 14 hkg Frø pr. ha gav i 1915 69 pCt. af Arealet,									
mellem	14—20	—	—	—	—	—	17	—	—
—	20—30	—	—	—	—	—	14	—	—
	over 30	—	—	—	—	—	0	—	—

Frøpriserne har, som de plejer, naar Høsten er lille og Spireevnen ringe, været forholdsvis høje. I Begyndelsen af Sæsonen, altsaa ved Midsommertid 1915, da man endnu ikke kunde vide noget som helst om, hvorledes Høsten vilde blive, skal der være solgt ret store Partier i en gros Markedet til omkring 40 Kr. pr. 50 kg, men derefter steg Priserne noget, efterhaanden som Udsigterne til en god Høst mindskedes. I Eftersommeren, inden man var klar over Spireprocenten, blev Frøgrosserernes Katalogpris ansat til 65 Kr. pr. 50 kg, men hen paa Efteraaret steg Prisen igen hurtig og stærkt, saaledes at der i en gros Markedet ved Nytaarstid for vel spirende Frø almindelig blev betalt op til 85 Kr. pr. 50 kg. Efter Nytaar standsede Efterspørgselen, og det er forsvindende, hvad der efter den Tid er handlet. Grunden var simpelthen den, at alle Grossister allerede inden Nytaar havde sørget for at forsyne sig. — Det er indlysende, at flere af de Grossister, der har været for hidsige og har solgt, inden Frøet var høstet, har brændt sig ret alvorligt i Aar. Kunde det bidrage til, at man kom bort fra Sommer-salg af Roefrø, som er og aldrig kan blive andet end slet og ret Hasard, vilde det være en Vinding.

Hvad ovenfor er oplyst med Hensyn til Priser, gælder kun Barres; Eckendorfer har hele Tiden holdt sig betydelig lavere. Gennemsnitsprisen for hele Sæsonen kan for Barres sættes til 70—75 Kr. pr. 50 kg, og kun i Sæsonen 1909—10 har vi oplevet endnu højere Priser. Naar jeg har ment, at Aarets Gennemsnitspris for Barres ikke kan sættes højere end til 70—75 Kr. pr. 50 kg, maa dertil dog bemærkes, at for Frø af Avl 1915 vilde Gennemsnitsprisen antagelig kunne sættes ca. 10 Kr. højere; men da der af Frø af Avl 1914 er solgt forholdsvis store Kvanta til billigere Pris, maa 70—75 Kr. som Gennemsnitspris for gammelt og nyt Barresfrø anses for Maksimum.

For Eckendorfer, derimod, kan Gennemsnitsprisen ikke ansættes højere end til 50—55 Kr. pr. 50 kg. Eckendorferfrø plejer at være dyrere end Barresfrø, og set fra et Frøavler-standpunkt bør det ogsaa være saaledes. Frøudbyttet pr. ha

er nemlig gennemgaaende mindre end af Barres, og Spireevnen er i vanskelige Frøaar altid ringere end hos Barres. Produktionsprisen bliver derfor — alle andre Forhold lige — højere for Eckendorfer end for Barres; men Markedsprisen retter sig alene efter Tilbud og Efterspørgsel, og den bestemmes ikke under Hensyn til, hvad Producenten har berettiget Krav paa. Der har været Overproduktion af Eckendorferfrø, og det er sikkert de ovenfor omtalte overkomplette 70 ha, som i 1914 var dyrkede med Eckendorfer, der har trykket Priserne i 1915. Efter al Sandsynlighed bliver der ogsaa i den kommende Sæson smaa Priser paa Eckendorferfrø. Overproduktionen fra 1914 var nemlig saa overvældende, at langt det meste af det Runkelroefrø, som i Sommeren 1916 ligger paa Frøhandlernes Lofter, er Eckendorfer, medens der kun ligger meget smaa Partier overgemt Frø af Barres. Danmarks aarlige Forbrug af Eckendorferfrø er meget lille, idet der findes ikke mindre end 10 Marker med Barres for hver Mark, der dyrkes med Eckendorfer, og da hertil kommer, at Krigen har hindret Eksporten, er det ikke saa underligt, at der kan medgaa Aar, før Følgerne af den forcerede Eckendorfer-Avl i 1914 kan være afbødede.

Udlandets Priser paa Roefrø kan man i Aar ikke gøre Regning med, dels fordi der er Eksportforbud, og det derfor kun er Priser paa Papiret, ikke Priser, der er virkelige, og dels paa Grund af de lave Kurser paa Pengemarkedet.

Hvad Udsigterne for den kommende Høst angaar, da maa der sikkert regnes med en betydelig Indskrænkning af Frøarealerne begrundet paa, at hos de fleste Avlere er $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{5}$ af de til Udplantning bestemte Runkelroer bleven ødelagt af Frosten i Efteraaret. Dernæst har Udeblivelsen af Polakpigerne i afvigte Foraar bevirket, at Udplantningen af Roerne mange Steder er bleven stærkt forsinket. En for sen Udplantning giver ofte Anledning til, at baade Blomstring og Frømodning bliver sildigere end normalt, hvad der i Reglen medfører formindsket Frøudbytte og Forringelse af Spireevnen. Endvidere maa Opmærksomheden henledes paa, at Juni Maaned har været saa kold, at noget lignende ikke er indtruffet en eneste Gang i de sidste 20 Aar. Varmegraden var gennemsnitlig $2\frac{1}{2}^{\circ}$ C. under Middelvarmegraden for de 20 sidste Aars Juni Maaned (jvf. Tabel 3). Ogsaa Maj Maaned var forholdsvis kølig, og det er altsaa de to Femtede af Runkelroefrøplanter-

nes Voksetid, hvor Manglen paa Varme har hæmmet deres Udvikling. Der kan derfor være Grund til at nære alvorlig Bekymring for, at Planterne ikke naar at indhente det forsmøtte i de resterende tre Femtedele af Sommeren. Det vilde være et haardt Slag for mange af Landets Runkelroefrøavlere, hvis den Ulykke skulde ramme, at vi to Aar i Træk fik en for lav Spireprocent i Runkelroefrøet. Det vil derfor ikke være uden Interesse at forsøge paa allerede nu, i Begyndelsen af Juli, at undersøge, om der skulde være Tegn til, at Runkelroefrøet af Avl 1916 kommer til at lide samme Skæbne som Frø af Avl 1915.

Tabel 3. Middelvarmegraden i Celsius for Juni 1916.

	Abed	Tys- tofte	Odense	Gjors- lev	Valle- kilde	Askov	Mørke	Tving- strup	Hum- lum	Middel
1916.....	12.4	12.8	12.4	13.1	12.2	11.1	11.9	12.0	11.5	12.1
1896—1915	15.1	15.3	15.0	15.0	14.7	14.4	14.5	14.4	14.0	14.7

For at give et Overblik over, hvorledes Varmegraden i Maj—Juni stiller sig til den samlede Sommervarme, har jeg udarbejdet den paa Side 502 gengivne grafiske Fremstilling. Meteorologisk Institut har, foruden Optegnelserne angaaende Middelvarmen for hver af de fem Sommermaaneder i de 20 Aar fra 1896 til 1915 paa de i Tabel 1 anførte 9 Stationer, tillige velvilligst overladt mig Tallene for Varmegraden i Maj—Juni 1916 paa de samme 9 Stationer. I Tabel 1 findes opført Aarets Middelvarme i de fem Sommermaaneder paa alle 9 Stationer, og jeg har da i omstaaende grafiske Fremstilling ordnet Aarene i Rækkefølge efter Sommerens Middelvarme saaledes, at der er begyndt med 1902 med 12.1° C. Sommervarme og er sluttet med 1911 med 15° C. Sommervarme. Afstanden mellem de vandrette Linier angiver en Forskel paa 0.2° C., og af Pladshensyn er Søjlerne skaarne af forneden, saaledes at 11.0° C. danner Grundlinien i den grafiske Fremstilling. Søjlernes nederste, skraverede Del angiver Middelvarmegraden for Maj—Juni i det paagældende Aar. For 1916 er kun opført Søjlen for Maj—Juni, da man først til Efteraaret kan angive Højden af den uskraverede Del. Efter Maj—

Juni-Søjlels Højde at dømme er det sandsynligst, at 1916-Søjlen faar sin Plads mellem 1902- og 1907-Søjlen.

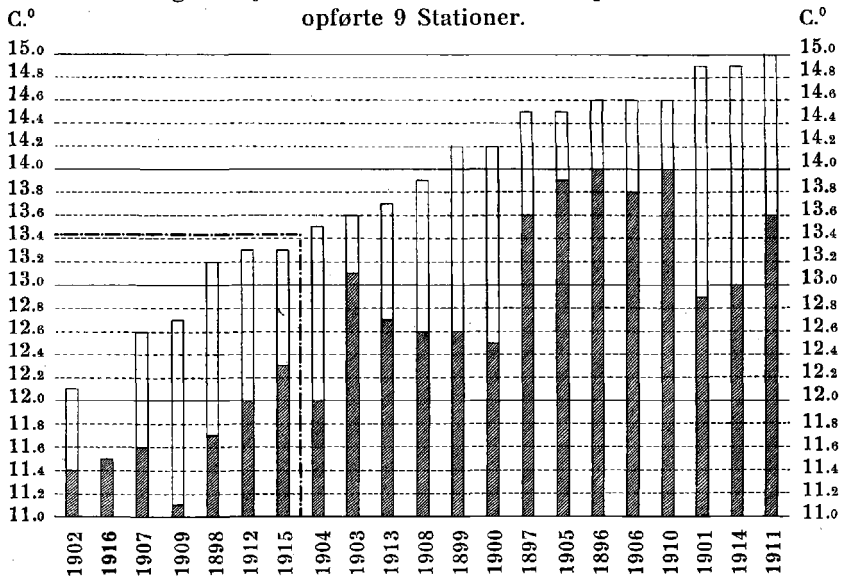
Som det vil ses, er der stor Forskel paa den højeste og den laveste Søjle.

Varmen i alle 5 Maaneder gaar fra 12.1 til 15.0° C.

— i Maj—Juni — - 11.1 - 14.0° -

Grafisk Fremstilling

til Belysning af Forholdet mellem Varmegraden i de 5 Sommermaaneder og i Maj—Juni i Aarene 1896—1916 paa de i Tabel 1 opførte 9 Stationer.

Søjlels skraverede Del angiver Varmegraden i Maj—Juni.

Variationsfeltet spænder altsaa lige vidt for Sommervarmen og Foraarsvarmen. I 1903, 1905, 1896, 1906 og 1910 var Forommeren saa varm, at hele Sommerens Middelvarme kun blev $1\frac{1}{2}$ — $3\frac{3}{4}$ ° C. højere end Forsommerens; i Aarene 1900, 1901 og 1914 med deres forholdsvis mindre varme Forsommer blev hele Sommerens Middelvarme $1\frac{3}{4}$ —2° C. højere end Forsommerens.

Man lægger Mærke til, at Aarene 1902, 1907, 1909, 1898, 1912 og 1915, der, som ovenfor paavist, er de 6 Aar, som i den sidste 20-aarige Periode har givet for lav Spireprocent, staar med de laveste Søjler baade for Sommervarme og for

Varme i Maj—Juni. 1904 er det eneste Aar, der gør en Undtagelse fra denne Regel, idet Varmegraden i Maj—Juni er lidt lavere i 1904 end i 1915.

Det Felt, som afgrænser Aarene med for lav Spireevne, er indrammet med en brudt Linie, og i Overensstemmelse med, at i Tabel 1 alle Varmegrader, der er under 13.5, er satte med fede Typer, er det i den grafiske Fremstilling 13.4 Linien, der afgrænser Feltet foroven. Hvis ikke Eftersommeren i 1916 bliver saa varm, at Søjleens Højde stiger fra 11.5 til 13.5, er det meget lidt sandsynligt, at man kan undgaa en for lav Spireevne i en Del af de til Efteraaret avlede Frøpartier af Runkelroer. En Eftersommer, som giver en Forøgelse af Sommerens Middelvarmeegrad med 2° C., er i de 20 Aar kun hændet een Gang, nemlig i 1901, og at det skulde gentage sig i 1916, er der næppe nogen Udsigt til. Der synes altsaa at være en til Sandsynlighed grænsende Mulighed for, at adskillige Frøpartier til Efteraaret vil vise sig at have for lav Spireevne, og det kan derfor tilraades i Tide at sikre sig højt spirende Partier til Opblanding med de eventuelle lavt spirende.

Kaalroer.

Der blev allerede i sidste Høstberetning ved Omtalen af Udsigterne for den kommende Avl oprullet et meget mørkt Billede, og desværre viste Høsten, at Resultatet paa det nærmeste kom til at passe med, hvad der var forudsagt. Frøudbyttet blev betydelig ringere end i noget af de foregaaende Aar; gennemsnitlig var Udbyttet pr. ha kun 8.5 hkg, altsaa 4.5 hkg under Middeludbyttet for de 10 sidste Aar, og ikke engang halvt saa stort som i 1910, hvor der blev høstet 18 hkg pr. ha.

Under 10 hkg Frø pr. ha gav i 1915 65, i 1914 22 pCt. af Arealet,									
mellem 10—14 — — — — — 15, — 29 — — —									
— 14—20 — — — — — 19, — 37 — — —									
over 20 — — — — — 1, — 12 — — —									

Tallene for Arealet med stort og lille Frøudbytte viser, at medens det i Fjor var Halvdelen af Arealerne, der gav over 14 hkg pr. ha, er det i Aar kun $\frac{1}{5}$ af Arealerne, og derimod giver over Halvdelen af Arealerne ikke engang 10 hkg pr. ha. Større Forringelse af Udbyttet som Følge af Rapsbilleangreb synes kun undtagelsesvis at have fundet Sted i Aar. Det ny

Fangeapparat til Rapsbiller angives flere Steder fra at have været af god Virkning.

Salgsprisen maa gennemsnitlig for hele Sæsonen ansættes til 80 Kr. pr. 50 kg, og den holdt sig ret støt lige fra Sæsonens Begyndelse uden nævneværdige Svingninger. Det er saa høj en Salgspris, som vi aldrig har oplevet. I 1906 var Salgsprisen 60 Kr., men i 1910 var den endogsaa nede i 26 Kr. Der er næppe Sandsynlighed for, at der i Aar har været eksporteret stort mere Kaalroefrø, end hvad der har været avlet i fast Kontraktavl til engelske og skotske Firmaer. Alt synes at tyde paa, at det nyavlede Frø i Forbindelse med det overgemte Frø har været tilstrækkeligt til Dækning af Landets Forbrug, men det er vistnok kun forsvindende, hvad der er blevet tilovers fra Salget i Foraaret.

I Modsætning til i Fjor er Udsigterne for den kommende Høst særdeles lovende. Planterne er overvintrede ualmindelig godt de fleste Steder, og kun nogle enkelte Avlere har ompløjet Marken i Foraaret og saaet Vaarsæd i Stedet for. Den ualmindelig kolde og regnfulde Juni har givet en saa længe varende Blomstring og en saa rig Frøansætning, at selv gamle Avlere aldrig har oplevet noget lignende. Regnen og Blæsten har holdt Rapsbillerne borte, og vi kan derfor vente en ualmindelig rig Frøafgrøde i Aar.

Turnips.

I sidste Høstberetning blev angivet, at Udsigterne for Turnipsfrøafgrøderne var betydelig bedre end for Kaalroefrøafgrøderne, og Høsten bekræftede, hvad der i saa Henseende var ventet. Høstudbyttet var for Fynsk Bortfelder 10.2 hkg, og saa-vel for Yellow Tankard som for Bullock 10.9 hkg pr. ha. Af hvidkødede Turnips gav Grey stone 10 hkg, Østersundom 6 hkg. Ligesom Runkelroer har ogsaa Turnips i 1909 givet endnu mindre Udbytte end i 1915, men medens Udbyttet af Kaalroefrø i 1910 var over dobbelt saa stort som i 1915, er Udbyttet af Turnipsfrø i 1910 dog kun en halv Gang saa stort som i 1915 (jvf. Tidsskrift for Planteavl, 22. Bind, Side 330).

Forholdet mellem Arealerne med stort og lille Frøudbytte stiller sig saaledes:

af gulkødede:

under 10 hkg Frø pr. ha gav i 1915	42,	i 1914	26 pCt. af Arealet,
mellem 10—14 — — — — —	35,	—	36 — - —
— 14—20 — — — — —	22,	—	36 — - —
over 20 — — — — —	1,	—	2 — - —

af hvidkødede:

under 10 hkg Frø pr. ha gav i 1915	65,	i 1914	65 pCt. af Arealet,
mellem 10—14 — — — — —	30,	—	22 — - —
— 14—20 — — — — —	5,	—	13 — - —
over 20 — — — — —	0,	—	0 — - —

Medens det i 1914 for gulkødede Turnips var 38 pCt., for hvidkødede Turnips 13 pCt. af Arealerne, der gav over 14 hkg pr. ha, er det i 1915 henholdsvis kun 23 og 5 hkg. Ved Sammenligning af disse Tal med Tallene for Kaalroer, finder man Bekræftelse paa ovenstaaende Udtalelse, at Høst-udbyttet har stillet sig betydelig gunstigere for Turnips end for Kaalroer, men Tallene viser tillige, at 1915 ogsaa for Turnips-frøafgrøderne har været uheldig. Det gælder Turnips som Kaalroer, at Forringelsen af Frøafgrøderne skyldes den regnfattige Eftersommer i 1914 og Barfrosten i det tidlige Foraar 1915, og det er ikke Rapsbilleangreb.

Salgsprisen har for gulkødet Turnips været 70 Kr. pr. 50 kg og for hvidkødet 80 Kr. Saa høje Priser har vi ikke haft i de sidste 12 Aar. Den laveste Pris paa Fynsk Bortfelder havde vi i 1913 med 22 Kr. pr. 50 kg, og den højeste i 1906 med 55 Kr.

Udsigterne for den kommende Høst er, ligesom for Kaalroer, særdeles lovende i Aar, og hvad der ovenfor er oplyst for Kaalroer, gælder ogsaa Turnips.

Gulerødder.

Gulerødssvampen har, ligesom i de to foregaaende Aar, kun undtagelsesvis vist sig, og Gulerødsfluen synes heller ikke at have gjort nævneværdig Skade paa Frøgulerødderne i 1915. Udbyttet har baade for Champion og Stensballe været 6—7 hkg i 1915. I Modsætning til Kaalroer, Turnips og Runkelroer har man altsaa for Gulerødder haft en god Middelhøst.

Under 5 hkg Frø pr. ha gav i 1915	40 pCt. af Arealet,
mellem 5—10 — — — — —	44 — - —
— 10—15 — — — — —	16 — - —
over 15 — — — — —	0 — - —

Tallene for Forholdet mellem Arealerne med stort og lille Frøudbytte viser, at der er en Sjettedel af Arealerne, som har givet over 10 hkg pr. ha, og der er lidt flere ha med mellem 5 og 10 hkg end under 5 hkg. Priserne har ogsaa for Gulerødder været usædvanlig høje: Champion 110 Kr. pr. 50 kg, Stensballe og James 200 Kr. pr. 50 kg. Udsigterne for den kommende Høst synes ret lovende.

Midt i Januar blev der udstedt Forbud mod Udførsel af Runkelroe-, Kaalroe- og Turnipsfrø, men det fik ingen Betydning for Hjemmemarkedets Forsyning med Roefrø, blandt andet fordi Priserne paa Udlandets Marked var betydelig lavere end herhjemme. I den tilstundende Sæson bliver der derimod sandsynligvis, som ovenfor paavist, en følelig Mangel paa Runkelroefrø af dansk Avl, og man maa derfor haabe, at Eksportforbudet bliver opretholdt. Kun for Turnipsfrø kunde der sikkert uden Skade gives Dispensationer efter stor Maalestok, da alt tyder paa, at der ellers vil blive stærk Overfyldning af Frømarkedet og dermed Undermaals-Priser.

II. Retssager.

Medens der i Fjor kun var faa Retssager, er der i Aar flere, som fortjener at gøres til Genstand for nærmere Omtale. Tillige skal behandles en Retssag, som ligger før Offentliggørelsen af de aarlige Høstberetninger i Tidsskrift for Landbrugets Planteavl, og som derfor hidtil ikke har været omtalt. Dommen i denne Retssag blev afsagt den 27. September 1906 af Sø- og Handelsretten i København. Et Firma havde købt 10 000 Pd. Fynsk Bortfelder af en Grosserer, og om Efteraaret indløb der berettigede Klager fra de Roedyrkere, som havde faaet dette Frø. Kunderne forlangte Erstatning, og Firmaet udbetalte noget over 15 000 Kr. til de Skadelidte. Som Følge heraf anlagde Firmaet Retssag og gjorde Fordring paa, at Frøgrosserereren skulde tilpligtes at betale i Skadeserstatning til Roedyrkerne 3 Kr. pr. Pd. Frø, altsaa 30 000 Kr. og desforuden 20 000 Kr. for det betydelige Tab, som vedkommende havde paaført Firmaet ved Skade paa dets gode Navn og Rygte inden for Frøbranchen.

Roerne i øverste Række paa hosstaaende Billede (Fig. 1) er en fotografisk Gengivelse af den paagældende Fynsk Bortfelder.

Til Sammenligning er i nederste Række afbildet en ægte Fynsk Bortfelder. Roerne er tagne lige for Haanden, uden Udvalg, Den hvide Linie paa Billedet angiver Jordlinien. Som det altsaa vil ses, sad den ukontraktmæssige Fynsk Bortfelder meget dybere i Jorden end den ægte, og da den tillige var stærkt grenet, var den meget sværere at trække op end den ægte. Hver tredje Roe var grønhovedet som Yellow Tankard, og mange Roer mindede ogsaa i Form mere om Yellow Tankard end om Fynsk Bortfelder. Roerne var gulkødede, men der fandtes dog 2—3 pCt. hvidkødede, og disse var i Reglen rødhovedede som White Tankard red top. Endelig forekom

Fig. 1. Øverste Række: en stærk udartet Fynsk Bortfelder.
Nederste Række: Fynsk Bortfelder, Pajbjerg Stamme.

der ogsaa en Del runde Roer, som mere eller mindre mindede om Bullock. Af ægte Bullock fandtes omtrent lige saa mange som af ægte Fynsk Bortfelder. Frøet kunde derfor med samme Ret være solgt under Navn af Bullock som under Navn af Fynsk Bortfelder. At det altsaa var en urigtig Varebetegnelse, naar dette Frø var solgt som Fynsk Bortfelder, kunde ikke være Tvivl underkastet, og man maatte derfor vente, at Loven om Straf for Brug af urigtig Varebetegnelse skulde være bleven lagt til Grund for Overrettens Kendelse. Det blev den imidlertid ikke, og Sælgeren blev pure frifunden for Køberens Tiltale. Efter de Erfaringer, vi har fra de sidste Aars Retskendelser, maa denne Dom vække almindelig Forbavselse, og at Resultatet vilde være blevet et andet, hvis det havde været i 1915 i Ste-

det for i 1904, at denne Sag var bleven indanket for Domstolene, kan der næppe være Tvivl om. For nærmere at gøre Rede herfor, vil det være nødvendigt ordret at gengive Hovedindholdet af denne Retskendelse. Efter en lignende Beskrivelse af den ukontraktmæssige Fynsk Bortfelter, som den ovenfor anførte, skrives der:

»Det saaledes fremkomne giver ikke tilstrækkelig Anledning til at betvivle, at Indstævnte har leveret Sagsøgerne Frø, avlet efter eget Stamfrø af Fynsk Bortfelter Turnips, men det maa efter de tilvejebragte Oplysninger om Afgrøderne antages, at det leverede Frø dog — muligt paa Grund af indtrufne Krydsninger — ikke var tilstrækkeligt ægte, idet der fremkom for faa Roer af den ægte Type. Da det imidlertid maa antages, at Afgrøderne efter det af Indstævnte leverede Frø har givet et Udbytte, der i økonomisk Henseende ikke staar tilbage for Udbyttet af Afgrøden efter en middelgod Stamme af ægte Fynsk Bortfelter Turnips, findes der ikke at foreligge noget Grundlag for Tilkendelse af Erstatning for Frøets Ukontraktmæssighed, og idet der efter det oplyste ikke vil kunne ikendes Indstævnte Ansvar for mulig Forringelse af Sagsøgernes Renommé som Frøhandler, vil Indstævnte som Følge heraf være i det Hele at frifinde for Sagsøgernes Tiltale«.

Der er meget at lære af denne Retskendelse. For det første lægger man Mærke til, at det angives, at Frøet ikke havde paaført Roedyrkeren noget direkte Tørstoftab. Dette er rigtigt og fremgaar blandt andet af, at en Prøve af det paagældende Frøparti tilfældigvis i Sommeren 1902 havde deltaget som »Indkøbt Handelsprøve« i Statens Stammeforsøg med Turnips. Resultatet af Dyrkningsforsøget fremgaar af Hovedtabel 1 i Tidsskrift for Landbrugets Planteavl, 11. Bind, Side 17. Frøet var indkøbt som Fynsk Bortfelter, men da Roerne mere lignede Yellow Tankard end Fynsk Bortfelter, blev den opført i Tabellen under Yellow Tankard og har Udsædsnummer 89. Ved Sammenligning af Tabellens Tal for Tørstofudbyttet pr. Td. Ld. vil det straks ses, at Prøven i Henseende til Afgrødens Foderværdi er fuldt paa Højde med de bedste 1. Klasses Stammer. Det er altsaa uomtvisteligt, at Roedyrkerne, som har saaet dette Frø, ikke har lidt noget direkte Tørstoftab, og Overretten kan selvfølgelig ikke tilkende Roedyrkerne Skadeserstatning for et Mindreudbytte, de beviselig ikke har haft.

Derimod er det sandsynligt, at Grosserereren vilde være bleven dømt, hvis Firmaets Sagfører i sin Paastand om, at Grosserereren blev idømt 3 Kr. pr. Pd. Frø i Erstatning til Roedyrkerne, udtrykkelig havde betonet, at Kravet om Erstatning gjaldt ikke Tab i Udbytte, men alene Dækning for Roedyrkerens Merudgifter ved Optagningen af de stærkt grenede og dybt siddende Roer, som tilmed havde en forholdsvis meget lille Top. Men skulde Sagførereren have Udsigt til at faa Paastanden herom taget til Følge, burde han straks, da Sagen blev rejst, og medens Roerne endnu stod paa Marken, have gjort Fordring paa, at Retten udmeldte to Skønsmænd til at taksere Merudgifterne ved Optagningen af Roerne efter det ukontraktmæssige Frø. Da mange af Roerne, navnlig hvor Jorden har været af mere bindende Beskaffenhed, ikke har kunnet lade sig trække op, men har maattet optages med en Gravegreb, er det ingenlunde usandsynligt, at Erstatningen ved Skønsmændenes Taksation, naar Roedyrkerne skulde holdes skadesløse, gennemsnitlig ikke vilde have kunnet ansættes lavere end til 12 Kr. pr. Td. Ld. At den paagældende Grosserer ikke blev dømt til at betale Roedyrkerne Skadeserstatning, skyldes altsaa antagelig alene den Omstændighed, at Firmaets Sagfører ikke i Tide havde forlangt sagkyndige Skønsmænd udnævnte til at taksere Merudgiften ved Optagningen.

Jeg griber denne Lejlighed til at henvise til Tidsskriftets 21. Bind, Side 264, hvor der findes omtalt en anden Retssag, som netop ogsaa blev tabt, alene fordi der ikke var bleven foretaget Syns- og Skønsforretning paa Roemarken, medens Roerne stod paa Jorden. Det kan ikke ofte nok indprentes, at hvis Sælgeren ikke vil gaa ind paa at ordne Mellemværendet i Mindelighed, bør Køberen ufortøvet stævne Sælgeren og forlange, at Retten skal udmelde Skønsmænd til at taksere Skaden.

Naar det dernæst i Dommen hedder, at der ikke vil kunne ikendes Sælgeren Ansvar for mulig Forringelse af Køberens Renommé som Frøhandler, maa ogsaa dette sandsynligvis alene tilskrives, at Køberens Sagfører ikke i Retten har gjort Paastand paa at faa udmeldt to uvildige Frøhandlere til som Skønsmænd at afgive et Votum angaaende denne særlige Side af den paagældende Sag. En Skadeserstatning for Forringelse af Firmaets Renommé som Frøhandler mangler Sø- og Handelsretten Forud-

sætningerne for at bedømme. Den kan formentlig kun uvildige, af Retten udmeldte Frøhandlere taksere. Utvivlsomt er det ikke for højt regnet, naar man gaar ud fra, at Frøhandleren mister som Kunder henimod Halvdelen af de Roedyrkere, der har faaet en Fynsk Bortfelter, som den, Billedet illustrerer. At Skadeserstatning for det paa den Maade forvoldte Tab næppe vil kunne ansættes til mindre end 20 000 Kr, for et Parti paa 10 000 Pd., anser jeg for ret sandsynligt.

Heldigvis hører det i de senere Aar til Sjældenhederne, at der i Handelen forekommer saa udartede Stammer som denne, men det hænder dog af og til. En Sammenligning af Fig. 1 med Billedet af en udartet Sludstrup, Side 270, og af en udartet Eckendorfer, Side 275, i Tidsskrift for Planteavl 21. Bind, og med de daarlige Stammer af Bangholm og Yellow Tankard i Landbrugets Ordbog, Bind IV, Side 89, vil give en Forestilling om, hvorledes Udartningen plejer at ytre sig hos de forskellige Roeformer. Den Udartning, vi her staar overfor, skyldes utvivlsomt en Krydsning mellem Fynsk Bortfelter og Bullock, og sandsynligvis er Krydsningen foregaaet paa følgende Maade. Den Kontraktavler, som har udsaaet Grossererens Stamfrø af Fynsk Bortfelter, har paa samme Mark maa-ske det foregaaende Aar eller nogle Aar forinden avlet Frø af Bullock. Der spildes altid en Del Frø ved Hjemkørselen, og noget af dette i Jorden overgemte Frø af Bullock er da tilfældigvis kommet op i Rækkerne med Fynsk Bortfelter. I Blomstringstiden er Bullock ikke til at kende fra Fynsk Bortfelter, da baade Blomsternes Farve og Plantens Habitus er ens, men tidlig om Foraaret kan man kende Bullock-Planterne fra Fynsk Bortfelter. Man plejer at kunne opdage Fejlen ved, at der hist og her staar enkelte Planter lidt ved Siden af Rækkerne, og disse Planter maa derfor selvfølgelig hidrøre fra Frø, der har ligget overgemt i Jorden. Foruden Rodens Form er ogsaa Toppens Udseende hos Bullock paa den Aarstid saa forskellig fra Fynsk Bortfelter, at er man først klar over, hvorpaa man kan kende de to fra hinanden, kan man foruden at fjerne de Bullock-Planter, der staar ved Siden af Rækken, i Reglen uden Vanskelighed ogsaa luge de Bullock-Planter op, som er skudte op i selve Rækkerne. Det er altsaa Frøgrossererens Kontrollør, der har gjort sig skyldig i en utilgivelig Mangel paa Agtpaagivenhed. Fejlen er alene

hans, og det er ganske rigtig, naar det i Retskendelsen gøres gældende, at der ikke er Anledning til at betvivle, at Indstævnte har leveret Sagsøgerne Frø, avlet efter eget Stamfrø af Fynsk Bortfelder. Formentlig maa heraf drages den Lære, at har Frøhandleren ikke en Kontrollør, hvis Samvittighedsfuldhed han ubetinget kan stole paa, er det forbunden med saa stor Risiko at forhandle selvavlet Roefrø, at Handel med Roefrø, købt under Garantiplombe, maa være at foretrække.

Efter hermed at have afsluttet Behandlingen af denne Overrettsdom fra 1906 skal jeg gaa over til Omtalen af to Underrettsdomme fra 1915, som giver et yderligere Bidrag til Belysning af, hvad der er at iagttage med Hensyn til de af Retten udnævnte Skønsmænd.

I Høstberetningen for 1913, 21. Bind, Side 261, findes omtalt en Retssag, hvorved en Købmand i Lemvig blev dømt til at betale 155 Kr. i Erstatning for Salg af 3 kg Elvethamfrø. Købmanden anlagde derefter Sag mod den Frøgrosserer, som havde leveret ham Frøet, og forlangte de 155 Kr. godtgjort af denne. Den 26. Maj 1915 faldt Dommen, som gik ud paa, at Grossereren frikendtes for Tiltale. Motiveringen var den, at Købmanden havde forsømt at give Grossereren Underretning om den Syns- og Skønsforretning, der fandt Sted den 11. April 1913, og hvorved Skadeserstatningen blev ansat til 155 Kr. Eftersom Grossereren ikke havde været varslet til at varetage sine Interesser ved den af de to af Retten udmeldte Skønsmænd foretagne Taksation af Skaden, og »da det i det hele taget maa tilregnes Købmanden, at han ikke har ladet den tidligere Retssag behørig denunciere for Grossereren, naar han agtede at gøre Ansvar gældende over for denne«, frifandtes Grossereren. Og det skete altsaa, fordi han havde været afskaaret fra at gøre sin Opfattelse gældende under den stedfundne Syns- og Skønsforretning, ligesom der heller ikke havde været givet ham Lejlighed til eventuelt at faa Skønsmandenes Taksation prøvet ved et Overskøn. Som yderligere Vidnesbyrd om Berettigelsen af denne Betragtning blev der af Grossereren gjort gældende i Retten, at han havde haft Retssag med en Landmand i Nærheden af Aalborg, som havde faaet af det samme Frø, og ved Syns- og Skønsforretningen hos denne var han bleven idømt en Skadeserstatning af 69 Kr. pr. ha, som

han havde betalt. De 155 Kr., som Skønsmændene ved Lemvig havde ansat Skadeserstatningen til, var kun for $\frac{1}{3}$ ha, altsaa havde Skønsmændene ved Lemvig ansat Tabet til et mere end 6 Gange saa stort Beløb, som Skønsmændene ved Aalborg. Hvis denne Syns- og Skønsforretning havde været behørig tilmeldt Grossererens, vilde han selvfølgelig straks have gjort Paa-stand paa at faa et af Retten udmeldt Overskøn til Omtaksation af Skaden.

Detailhandleren maa altsaa mærke sig, at skal han kunne vente at faa Regres hos sin Leverandør af Roefrø, maa han, inden Syns- og Skønsforretningen foretages, pr. anbefalet Brev gøre Grossererens bekendt med, at han, i Tilfælde af, at han dømmes til at betale Erstatning, agter at gøre Ansvar gældende overfor Grossererens. Dette bekræftes yderligere gennem en nylig afsagt Retskendelse. I Høstberetningen for 1913, 21. Bind, Side 264, omtales en Retssag, anlagt af en Roedyrker paa Falster, som havde bestilt $4\frac{1}{2}$ kg Kaalroefrø hos en Landhandler, og denne forskrev Frøet fra en Grosserer i Nykøbing. Da der i August indløb Klager fra Roedyrkeren, at Frøet var Grey stone og ikke Kaalroer, underrettede Landhandleren Grossisten herom pr. Telefon, men først gennem Tilvarsling den 27. November blev Grossererens gjort bekendt med, at Landhandleren vilde søge Regres hos ham i Anledning af, at der var leveret en forkert Frøsort. Den Skønsforretning, der var lagt til Grund for Dommen, ved hvilken Landhandleren blev dømt til at betale Roedyrkeren ca. 300 Kr. i Erstatning, blev afholdt den 15. Oktober, men uden Grossererens Vidende og uden, at han var varslet til at møde under denne. Havde Skønsforretningen været foretaget i August, og havde Grossererens været indvarslet, mente Retten, at de 300 Kr. i Skadeserstatning maatte kunne være reduceret ganske betydelig ved Salg i September—Oktober af de Grey stone, som ved Optagningen sidst i Oktober raadnede, inden de kunde fodres op. Dommeren nedsatte derfor Skadeserstatningen fra ca. 300 Kr. til 100 Kr., og Landhandleren maatte altsaa af sin egen Lomme betale 200 Kr., fordi han havde forsømt i rette Tid at indvarsle Grossererens til Skønsforretningen.

Af de tre ovenfor omtalte Retskendelser lærer Detailhandleren altsaa:

- 1) at Landets Love hjemler Roedyrkeren Ret til at blive

holdt skadeløs for det Tab, der paaføres ham ved Levering af forkert Roefrø,

2) at indløber der Klager over forkert Roefrø, bør Detailhandleren straks selv lade sin Sagfører forlange udmeldt Skønsmand af Retten til at taksere Skaden, hvis det ikke bliver gjort fra Modpartens Side.

3) at er Frøet ikke solgt under Garantiplombe, skal Grosserereren, der har solgt Detailhandleren det paagældende Frø, tilvarsles paa retsgyldig Vis til Skønsforretningen, da Detailhandleren i modsat Fald ikke kan være sikker paa at faa Regres hos Grosserereren for den Skadeserstatning, som Skønsmændene idømmer ham.

Endelig er der af den kongelige Landsover- samt Hof- og Stadsret i København i April 1915 afsagt en Dom i en Frøavls sag, hvorved Retsgyldighed af Begrebet »Stamfrø« fastslaas. En Frøhandler havde til en Frøavler solgt Stamfrø. Paa Fakturaen blev det betegnet som Stamfrø, og Frøavleren betalte med den høje Pris, som plejer at blive betalt for Stamfrø. Da Brugsfrøet, avlet efter dette Stamfrø, skulde sælges, kom Frøavleren i Besiddelse af retsgyldigt Bevis for, at det Stamfrø, Frøhandleren havde solgt ham, ikke var Stamfrø, men Brugsfrø, avlet paa smaa Roer og uden Sortering af disse. Han anlagde derefter Retssag mod Frøhandleren til Betaling af en betydelig Skadeserstatning, og han vandt Sagen ud fra den Betragtning, at der, som det skrives i Dommens Præmisser, ikke kan være Tvivl om, at Roefrø, »avlet paa Brugsfrø, har langt ringere Værdi end Frø, avlet paa Stamfrø, hvilket ogsaa fremgaar af et af Grosserer-Societetets Komité under 16. Juli 1914 afgivet Responsum, hvorefter der i Frøhandelen lægges afgørende Vægt paa, om Frø er avlet paa Roer efter Stamfrø eller Brugsfrø, og at Prisen i sidste Tilfælde er betydelig lavere end i første Tilfælde«.

Stamfrø er det Mellemlid, ved Hjælp af hvilket de gode Egenskaber, som gennem Elitefrøavl er indarbejdet i Roestammen, skal overføres til Brugsfrøet. Det er derfor af ikke ringe Betydning, at det gennem denne Retskendelse een Gang for alle er slaaet fast, at Stamfrø er en Varebetegnelse, der i den Grad har Hævd i Handel og Vandel herhjemme, at enhver, der falbyder Frø under Navn af Stamfrø, uden at det er avlet

paa store og særlig udsøgte Roer, kan blive straffet, hvis Køberen anlægger Sag mod den Paagældende.

Det er i sin gode Orden, at man i Handel og Vandel tillægger Sikkerhed for Stamfrøets Paalidelighed saa stor Betydning, at et Frøparti, som er avlet paa Brugsfrø i Stedet for Stamfrø, er meget vanskeligt at sælge selv til en lav Pris. Det maa dog utrykkelig betones, at Sikkerhed for Stamfrøet ikke er nok, hvis man ikke tillige har Sikkerhed for, at Frømarken har været underkastet et sagkyndigt og grundigt Eftersyn af Kontrolløren i Foraars- og Forsommertiden. Den førstnævnte Dom fra 1906 giver netop fyldestgørende Beviser i saa Henseende. At Stamfrøet var ægte Fynsk Bortfelter, viste sig jo nemlig her at være ganske betydningsløst, fordi Kontrolløren var skødesløs og gav Marken et saa mangelfuldt Eftersyn, at han ikke opdagede den Fare, der var for Krydsning mellem Planterne efter det overgemte Frø af Bullock og Stamfrøet af Fynsk Bortfelter. Naar jeg har ment, at det vilde være paa sin Plads at gribe Lejligheden til at betone dette Forhold, er Anledningen dertil en Annonce, som nylig har været optaget i et af Landbrugsbladene, og hvori et større Frøfirma ønskede at træffe Aftale med Avlere af Kaalroe- og Turnipsfrø om Levering af Høsten 1916. Den eneste Betingelse, der blev stillet, var den, at Avleren skulde garantere den anvendte Udsæds Renhed og Stammeægthed. Frøfirmaet tager derimod intet Forbehold med Hensyn til Kontrolleringen af Frømarken, og man ser altsaa, at Firmaet risikerer, at Frøpartiet kan blive af lignende Beskaffenhed som de 10 000 Pd., der gav den i Fig. 1 øverste Række afbildede Fynsk Bortfelter.

III. Klager over daarligt Roefrø.

Ligesom i 1914 har der heller ikke i 1915 været en eneste Klage over daarligt Roefrø. De Klager, der har foreligget, har alle til Hobe været begrundede i Fejlekspeditioner. Det er et glædeligt Tidens Tegn, men det vilde dog sikkert være forhastet, hvis man deraf vilde slutte, at man ogsaa for Eftertiden kan gaa ud fra, at daarligt Roefrø ikke vil blive falbudt paa Indlandets Marked. Det maa ikke overses, at der i de sidste Aar har været saa rigeligt Roefrø i Handelen, at enhver Frøhandler har haft let ved at forsyne sig med stammeægte Frø,

men kommer der et Aar, hvor det i Kontrakt avlede Frø slipper op, og Frøhandleren derfor kan blive henvist til at maatte forsyne sig fra hjemlige Friavlere eller fra Udlandet, vil Klager over daarligt Roefrø næppe udeblive.

Blandt Aarets mange Fejlekspeditioner skal følgende særlig omtales: En Gaardmand, boende en Mils Vej nord for Hjørring, havde faaet Fynsk Bortfelder i Stedet for Bangholm af Lyngby-Stammen. Han havde dermed tilsaaet 2 ha, og da han ikke havde andre Roer end $\frac{3}{4}$ ha med Yellow Tankard, blev Skadeserstatningen ansat til 280 Kr. pr. ha.

En Indsidder ved Vrendsted Station havde i Stedet for Bangholm Pajbjerg III faaet Yellow Tankard. Han havde tilsaaet $1\frac{1}{8}$ ha med dette Frø, men da han havde et mindre Areal tilsaaet med Kaalroefrø, købt hos en anden Frøhandler, blev Erstatningen her kun ansat til 200 Kr. pr. ha.

Ved Ellidshøj havde en Gaardejer faaet Kaalroefrø med indblandet 22 pCt. Turnips; af disse var ca. 16 pCt. Yellow Tankard, 6 pCt. Grey stone og et Par pro mille Fynsk Bortfelder og Østersundom. Til Dækning af det Merarbejde, som forvoldtes ved, at Turnipsen maatte sorteres fra Kaalroerne samtidig med Hjemkørselen, blev Købmanden tilpligtet at betale 20 Kr. pr. ha i Erstatning.

I Store Brøndum ved Skørping var der to større Gaardmænd, der havde faaet Fynsk Bortfelder i Stedet for Kaalroer. Erstatningen ansatte jeg til 220 Kr. pr. ha, og den paagældende Frøsælger maatte i Erstatning for 50 kg forkert Kaalroefrø betale 1485 Kr. De to Skadelidte var for øvrigt ikke tilfredse med min Taksation, men da de begge havde en Mark med Runkelroer foruden Marken med Fynsk Bortfelder, kunde jeg ikke gaa ind paa deres Krav om 400 Kr. pr. ha, men maatte fastholde 220 Kr. pr. ha. Jeg tilraadede Sagsanlæg for at komme til Klarhed over, om de af Retten udmeldte Skøns-mænd vilde give mig eller Klagerne Medhold, men de fulgte ikke mit Raad.

I Ramsing ved Skive havde en Landhandler solgt Bangholm af Lyngby Stamme. Det viste sig at være Yellow Tankard, og 16 Gaardejere havde faaet af det samme Frø. Skadeserstatningen blev efter de stedlige Forhold ansat forskellig, fra 100 til 240 Kr. pr. ha. I alt blev der udbetalt 2515 Kr. i Erstatning.

Ved Bramminge havde en Husmand faaet Fynsk Bortfælder i Stedet for Kaalroer, og da det var uomtvisteligt, at ved et Sammentræf af uheldige Omstændigheder var det Tab, som denne Fejlekspedition havde paaført den Skadelidte, ganske ualmindelig stort, blev Erstatningen ansat til 520 Kr. pr ha.

En Landhandler i Nærheden af Lunderskov havde til 23 Landmænd leveret White Tankard red top i Stedet for Yellow Tankard green top. Erstatningen blev ansat fra 40 til 160 Kr. pr. ha, og i alt maatte Sælgeren betale 1170 Kr. i Erstatning. I enkelte Tilfælde, hvor Roemarken var befængt med Kaalbroksvamp eller var særlig daarlig passet, afviste jeg Kravet paa Erstatning. Af Retskendelserne fremgaar nemlig, at det kun er det Tab, der paaføres Roedykeren ved det forkerte Frø, som Sælgeren er pligtig at betale. Hvis derimod Tabet paa Grund af Kaalbrokangreb eller daarlig Pasning er saa dominerende, at Afgrøden ikke vilde være bleven mere værd, selv om der var leveret Yellow Tankard i Stedet for White Tankard, er det lidte Tab altsaa ikke Frøets Skyld, men stedlige Forhold, og derfor Sælgeren uvedkommende, hvorfor der ikke kan gøres Erstatningskrav gældende over for denne.

Paa Samsø havde en Gaardmand faaet Foder-Sukkerroer med indblandet 15—20 pCt. Sukkerroer. I Erstatning blev betalt ham 80 Kr. pr. ha.

Ligesom i de foregaaende Aar har de fleste Klager vist sig at være ubegrundede og er derfor afviste. Med Hensyn til slige Klager finder jeg Anledning til udtrykkelig at betone Betydningen af, at Frøhandleren ved Udsæd af en paa retsgyldig Vis om Foraaret udtaget Frøprøve sørger for at kunne godtgøre om Efteraaret, hvorledes Roerne arter sig efter det Frø, der blev leveret om Foraaret. Ogsaa i Høstberetningen for 1913, 21. Bind, Side 277—80, har jeg gjort disse Forhold til Genstand for nærmere Omtale, men jeg drager det frem paany, fordi der atter i Aar er indløbet flere Klager over mislykkede Roemarker, hvor det var umuligt med Sikkerhed at afgøre, af hvilken Grund Roerne var mislykkede. Roedykeren mente i Reglen, at det var Frøets Skyld, men ved Eftersyn af Prøven i Kontrolmarken var det let at overbevise ham om, at det ikke kunde være Frøet, der havde forvoldt Skaden, men det maatte være de stedlige Dyrkningskaar. Hvis Roedykeren ikke var bleven re-

vet ud af sin Vildfarelse, vilde han rimeligvis have fortalt til Naboer og Kendinge om det daarlige Roefrø, som han havde faaet hos den paagældende Købmand, og advaret Folk mod ad Aare at købe Frø hos denne. Tilfælde af denne Art indtræffer oftere, end de fleste tænker. Ingen Frøhandler kan være tjent med paa den Maade at faa sit gode Navn og Rygte ødelagt paa en Egn, men har han blot en Prøve udsaaet i Kontrolmarken, har han det i sin Magt at kunne tilbagegive enhver ubeføjet Klage, saa snart den kommer ham for Øre.

Under Navn af Norsk Maj-Turnips har der i Foraaret 1915 været solgt ret store Partier af to Sorter, som intet havde med Norsk Maj-Turnips at gøre. Den ene var rød amerikansk Majroe med hele Blade, af Frøgrosserereren købt i England under Navn af Turnips purple top strap leaf. Det er en gammel kendt Sort, som intet har med Norsk Maj-Turnips at gøre, og alligevel var den solgt Roedyrkeren under dette Navn. Den anden var anmeldt af en Detailhandler og leveret samme fra en Frøgrosserer under Navn af Norsk Maj-Turnips. Den var fladtrykt og hvidkødet ligesom den ægte Norsk Maj-Turnips, men den var hvidhovedet og ikke grønhovedet. Som bekendt er det paa Grund af sit høje Tørstofindhold, at Norsk Maj-Turnips er bleven anbefalet til Dyrkning, og da de to falske Norsk Maj-Turnips, som er gaaet i Handelen herhjemme sidste Aar, ikke har høj Tørstofprocent, maa det være strafbart i Henhold til Lov om urigtig Varebetegnelse at sælge disse Sorter under Navn af Norsk Maj-Turnips. De blev sidste Sommer dyrkede Side om Side med ægte Norsk Maj-Turnips ved Studsgaard og Tylstrup.

	Studsgaard	Tylstrup
Ægte Norsk Maj-Turnips havde	14.2	13.9 pCt. Tørstof
Falsk — — —	9.8	9.2 — —

Der er altsaa saa stor Forskel i Næringsværdi, at der skal tilnærmelsesvis 3 kg af den falske for at erstatte 2 kg af den ægte Norsk Maj-Turnips. Der bør sættes en Stopper for Salget af falsk Frø af Norsk Maj-Turnips, og det vil let kunne gøres, hvis blot Dyrkerne, naar de opdager, at de har faaet falsk Norsk Maj-Turnips i Stedet for ægte, vil anmelde det til mig. Dersom Roerne ikke er grønhovedede, eller de ikke er fladtrykte, men kuglerunde, er det ikke ægte Norsk Maj-Turnips.

I Nordsjælland var der en Landmand, der havde saaet Raps i Stedet for Kaalroer i sin Roemark, men da han ingen Erstatning vilde have, har Fejlen sandsynligvis været hans egen. Maaske har det været en Pose gammelt Frø, som han har haft staaende paa sit Loft, og som han ved en Fejltagelse har forvekslet med Kaalroefrøet.

I Aarets Løb har der været sendt mig tre Klager fra tyske Frøhandlere og en Klage fra en Frøhandler i Holland over Roefrø, eksporteret fra Danmark. Det er ikke lykkedes mig at faa nærmere Rede paa Klagernes Berettigelse. Jeg haaber dog, at det ad Aare skal kunne lykkes at faa lige saa godt Haand i Hanke med Retssager i Anledning af Klager fra Udlandet, som vi nu har med Retssagerne, anlagte af Indlandets Købere, men saa længe Krigen varer, er det forbundet med Vanskeligheder.

Endnu skal kun nævnes, at det ligesom i de foregaaende Aar atter i Aar lejlighedsvis har været nødvendig at skride ind over for Tendenser i Retning af falsk Reklame i Bekendtgørelser om Roefrø af 1. Klasses Stammer. Det kunde tiltrænges at faa optrukket bestemte og retsfaste Linier for, hvad der skal forstaas ved falsk Reklame i Roefrøhandelen. Der foreligger imidlertid endnu ikke en eneste Retskendelse til Klarførelse af dette Forhold. Jeg har gentagne Gange, naar jeg har paataalt et eller andet i denne Retning, foreslaaet at lade Domstolene afgøre Berettigelsen af de Anker, jeg har fremført, men hidtil har de paagældende stadig foretrukket at tage mine Anker til Følge, uden at lade det komme til Rettens Afgørelse. Saa længe Roefrøhandlerne foretager de Ændringer, jeg ønsker, er der selvfølgelig ikke andet for mig at gøre end at frafalde Forslaget om Retssag, men forhaabentlig vil Fremtiden kunne afhjælpe dette Savn.
